

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД УКООПСПІЛКИ
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ»**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Вищого навчального закладу Укоопспілки
«Полтавський університет економіки і торгівлі»
18 квітня 2019 року № 88-Н

Форма № П-2.03.

Кафедра правознавства

ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

**«ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНА ДІАГНОСТИКА ОСОБИ ІЗ
ЗАСТОСУВАННЯМ ПОЛІГРАФА»**

з підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти

Галузь знань	08 Право
Спеціальність	081 Право
Освітньо-професійна програма	Право

Полтава 2022 рік

Розробник /укладач програми:

Вікторія КАЮН – к.і.н., старший викладач кафедри правознавства
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Програма навчальної дисципліни «Психофізіологічна діагностика особи із застосуванням поліграфа» обговорена і схвалена на засіданні кафедри правознавства,
протокол засідання кафедри правознавства від 29 серпня 2022 р., № 1.

Завідувач (начальник) кафедри правознавства
д. ю. н., професор
_____ Галина ЛАВРИК

ПОГОДЖЕНО
Гарант освітньо-професійної програми «Право»
другого (магістерського) рівня вищої освіти
зі спеціальності 081 Право
д. ю. н., професор
_____ Галина ЛАВРИК

Анотація навчальної дисципліни

Психофізіологічна діагностика особи із застосуванням поліграфа визначається як науково-методичні основи, технічні, організаційні та правові умови проведення досліджень з метою виявлення інформаційного стану ідеальних (уявних) слідів відображень, пов'язаних з процесами судочинства, оперативно-розшукової, трудової, службової та комерційної діяльності.

Програма навчальної дисципліни розкриває теоретично сконструйовані методи оцінки, вимірювання, класифікації психологічних особливостей людини та практики їх використання. Основою дисципліни є знання у сфері психологічних основ людської діяльності та поведінки у зовнішньому середовищі. До методології психофізіологічної діагностики особистості відносяться конкретні методики вивчення психофізичних особливостей людини, обробки, дослідження і оцінки отриманих результатів. При цьому напрями теоретичних розробок психофізіологічної діагностики визначаються практикою їх використання, формуючись у специфічні методи проведення опитування, зокрема із застосуванням поліграфа.

Предметом вивчення дисципліни «Психофізіологічна діагностика особи із застосуванням поліграфа» є встановлення наявності/відсутності в особи ідеальних (психофізіологічних) слідів відображень, пов'язаних з конкретними досліджуваними обставинами події минулого, факту чи явища.

Метою викладання навчальної дисципліни «Психофізіологічна діагностика особи із застосуванням поліграфа» є формування знань та умінь щодо основних принципів, напрямів, умов та організацію проведення психофізіологічного дослідження із застосуванням поліграфа задля діагностування інформаційного стану ідеальних (уявних) слідів відображень, пов'язаних з процесами судочинства, оперативно-розшукової, трудової, службової та комерційної діяльності.

Програма навчальної дисципліни складається з двох логічно взаємопов'язаних модулів.

Модуль 1. Загальні положення психофізіологічної діагностики особистості.

Модуль 2. Особливості проведення психофізіологічних досліджень із застосуванням поліграфа.

Streszczenie dyscypliny naukowej

Diagnoza psychofizjologiczna osoby z wykorzystaniem wariografu jest definiowana jako podstawy naukowe i metodyczne, techniczne, organizacyjne i prawne warunki prowadzenia badań mających na celu rozpoznanie stanu informacyjnego idealnych (wyobrazonych) śladów refleksji związanych z procesami sądowymi, dochodzeniową, pracowniczą, usługową i handlową.

Program dyscypliny naukowej ujawnia konstruowane teoretycznie metody oceny, pomiaru, klasyfikacji cech psychicznych człowieka oraz praktykę ich stosowania. Podstawą dyscypliny jest wiedza z zakresu psychologicznych podstaw działalności i zachowań człowieka w środowisku zewnętrznym. Metodologia diagnozy psychofizjologicznej osobowości obejmuje określone metody badania cech

psychofizycznych osoby, przetwarzanie, badanie i ocenę uzyskanych wyników. Jednocześnie kierunki rozwoju teoretycznej diagnostyki psychofizjologicznej wyznacza praktyka ich stosowania, kształtująca się w specyficzne metody badawcze, w szczególności z wykorzystaniem wariografu.

Przedmiotem badań dyscypliny „Diagnoza psychofizjologiczna człowieka za pomocą wariografu” jest ustalenie obecności/braku idealnych (psychofizjologicznych) śladów refleksji u osoby związanych z konkretnymi badanymi okolicznościami zdarzenia z przeszłości, faktem lub zjawiskiem.

Celem nauczania dyscypliny edukacyjnej „Diagnoza psychofizjologiczna człowieka z wykorzystaniem wariografu” jest kształtowanie wiedzy i umiejętności dotyczących głównych zasad, kierunków, warunków i organizacji prowadzenia badania psychofizjologicznego z wykorzystaniem wariografu w celu zdiagnozowania stanu informacyjnego idealnych (wymaganych) śladów refleksji związanych z procesami sądowymi, czynnościami śledczymi, pracowniczymi, urzędniczymi i handlowymi.

Program dyscypliny akademickiej składa się z dwóch logicznie powiązanych ze sobą modułów.

Moduł 1. Ogólne zasady diagnozy osobowości psychofizjologicznej.

Moduł 2. Specyfika prowadzenia badań psychofizjologicznych z wykorzystaniem wariografu.

Annotation of educational discipline

Psychophysiological diagnosis of a person with the use of a polygraph is defined as scientific and methodological bases, technical, organizational and legal conditions for conducting research with the aim of identifying the informational state of ideal (imaginary) traces of reflections related to the processes of judicial, investigative, labor, service and commercial activities.

The program of the academic discipline reveals the theoretically constructed methods of assessment, measurement, classification of psychological characteristics of a person and the practice of their use. The basis of the discipline is knowledge in the field of psychological foundations of human activity and behavior in the external environment. The methodology of psychophysiological diagnosis of personality includes specific methods of studying the psychophysical characteristics of a person, processing, research and evaluation of the obtained results. At the same time, the directions of theoretical development of psychophysiological diagnostics are determined by the practice of their use, forming into specific methods of surveying, in particular with the use of a polygraph.

The subject of study of the discipline "Psychophysiological diagnosis of a person with the use of a polygraph" is to establish the presence/absence of ideal (psychophysiological) traces of reflections in a person related to the specific investigated circumstances of a past event, fact or phenomenon.

The purpose of teaching the educational discipline "Psychophysiological diagnosis of a person with the use of a polygraph" is the formation of knowledge and skills regarding the main principles, directions, conditions and the organization of conducting a psychophysiological study with the use of a polygraph in order to

diagnose the informational state of ideal (imaginary) traces of reflections related to judicial processes, investigative, labor, official and commercial activities.

The program of the academic discipline consists of two logically interconnected modules.

Module 1. General provisions of psychophysiological personality diagnosis.

Module 2. Peculiarities of conducting psychophysiological research using a polygraph.

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Психофізіологічна діагностика особи із застосуванням поліграфа» укладена відповідно до освітньо-професійної програми «Право», розробленої на підставі стандарту вищої освіти зі спеціальності 081 Право галузі знань 08 Право для другого (магістерського) рівня вищої освіти, затвердженого та введеного в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 20 липня 2022 року № 643.

Стабільність розвитку будь-якої держави визначається рівнем її безпеки. Це виявляється через діяльність різних владних інституцій, які покликані в міру специфіки своєї діяльності забезпечувати захист, безпеку і надійність розвитку своєї країни. Вихід України на міжнародний рівень як демократичної, правової та європейської країни також зумовив вітчизняних політиків більше приділяти уваги захисту своїх державницьких інтересів. Стан сьогодення оновлених та новостворених силових структур засвідчує поступальну результативність реформованої діяльності, в якій чільне місце належить застосуванню поліграфа.

Сьогодні поліграф (детектор брехні) використовується більш ніж у 70 країнах світу, причому географія та сфера його застосування продовжують розширюватися, оскільки він стає потужним засобом боротьби зі злочинністю, корупцією, знаряддям перевірки чесності й невинності людини, методом встановлення правдивості будь-якої інформації, яку повідомляє досліджуваний. Останнім часом популяризація використання поліграфа стрімко збільшується і на теренах України. Використання поліграфа знаходить відображення у різних сферах: цивільному, кримінальному, господарському, адміністративному судочинстві; у трудових і сімейних правовідносинах і т.п. Він широко застосовується: у військовооборонній та стратегічній діяльності; банківській і кредитно-фінансовій сфері; комерційній діяльності.

Завдяки вивченню дисципліни «Психофізіологічна діагностика особи із застосуванням поліграфа» виробляються вміння і навички необхідні для визначення психофізичних особливостей людини, обробки, дослідження і оцінки отриманих результатів із застосуванням поліграфа.

Предметом вивчення дисципліни «Психофізіологічна діагностика особи із застосуванням поліграфа» є встановлення наявності/відсутності в особи ідеальних (психофізіологічних) слідів відображень, пов'язаних з конкретними досліджуваними обставинами події минулого, факту чи явища.

Метою викладання навчальної дисципліни «Психофізіологічна діагностика особи із застосуванням поліграфа» є формування знань та умінь щодо основних принципів, напрямів, умов та організацію поведіння психофізіологічного дослідження із застосуванням поліграфа задля діагностування інформаційного стану ідеальних (уявних) слідів відображень, пов'язаних з процесами судочинства, оперативно-розшукової, трудової, службової та комерційної діяльності.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни «Психофізіологічна діагностика особи із застосуванням поліграфа» є засвоєння теоретичних основ та методологічних особливостей застосування системного підходу у вивченні

психофізіологічних функцій та станів людини; застосування деяких методів діагностик на практиці з метою сприяння Ініціаторові дослідження з використанням поліграфа у вирішенні питань, які потребували додаткової перевірки; використання отриманих даних для діагностики певної особи для ефективного застосування засобів тактичного впливу.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

- отримати уявлення про закономірності формування психофізіологічних функцій і станів організму особистості;
- оволодіти окремими методами дослідження функціональної напруженості психофізіологічних станів, що визначають регуляцію систем і організму загалом;
- опанувати методики діагностування психофізіології особистості;
- ознайомитися із сучасними теоретико-прикладними дослідженнями із застосуванням поліграфа.

Студенти повинні вміти:

- здійснювати пошук інформації з різних джерел для вирішення професійних завдань, в тому числі з використанням інформаційно-комунікаційних технологій;
- застосовувати понятійний апарат та методологічний інструментарій, щодо психофізіологічних особливостей особистості, у професійній діяльності;
- аналізувати та узагальнювати інформацію про методи психофізіологічного дослідження із застосуванням поліграфа;
- здійснювати порівняльний аналіз нормативно-правової регламентації здійснення поліграфологічної діагностики за рубежом та в Україні;
- демонструвати відповідальне ставлення до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку;
- формулювати мету, завдання дослідження; вміти дотримуватися процедури дослідження;
- самостійно обирати та застосовувати психодіагностичний інструментарій психологічного дослідження;
- рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.

Вивчення навчальної дисципліни «Психофізіологічна діагностика особи із застосуванням поліграфа» забезпечує формування у здобувачів вищої освіти **загальних і спеціальних компетентностей** та досягнення **результатів навчання**, визначених освітньо-професійною програмою «Право», розробленою на підставі стандарту вищої освіти зі спеціальності 081 Право галузі знань 08 Право для другого (магістерського) рівня вищої освіти, а саме:

загальних компетентностей:

- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел (ЗК 03);
- здатність генерувати нові ідеї (креативність) (ЗК 06)
- здатність приймати обгрунтовані рішення (ЗК 07).

спеціальних (фахових, предметних) компетентностей:

- здатність обґрунтовувати та мотивувати правові рішення, давати розгорнуту юридичну аргументацію (СК 06);
- здатність застосовувати міждисциплінарний підхід в оцінці правових явищ та правозастосовній діяльності (СК 09);
- здатність розвивати та утверджувати етичні стандарти правничої діяльності, стандарти професійної незалежності та відповідальності правника (СК 12).

Програмні результати навчання відповідно до освітньо-професійної програми «Право», розробленої на підставі стандарту вищої освіти зі спеціальності 081 Право галузі знань 08 Право для другого (магістерського) рівня вищої освіти:

- співвідносити сучасну систему цивілізаційних цінностей з правовими цінностями, принципами та професійними етичними стандартами (РН 02);
- проводити збір, інтегрований аналіз та узагальнення матеріалів з різних джерел, включаючи наукову та професійну літературу, бази даних, цифрові, статистичні, тестові та інші, та перевіряти їх на достовірність, використовуючи сучасні методи дослідження (РН 03);
- оцінювати достовірність інформації та надійність джерел, ефективно опрацьовувати та використовувати інформацію для проведення наукових досліджень та практичної діяльності (РН 08);
- генерувати нові ідеї та використовувати сучасні технології у наданні правничих послуг (РН 09);
- використовувати передові знання і методики у процесі правотворення та правозастосування інститутів публічного та приватного права і кримінальної юстиції (РН 11);
- інтегрувати необхідні знання та розв'язувати складні задачі правозастосування у різних сферах професійної діяльності (РН 17).

Програма навчальної дисципліни «Психофізіологічна діагностика особи із застосуванням поліграфа» структурована згідно з особливостями організації навчального процесу. Важлива роль в програмі відводиться питанням, присвяченим загальним положенням психофізіологічній діагностики особистості. Значний інтерес становить тема навчальної програми щодо правил та вимог до проведення дослідження із застосуванням поліграфа.

Програма навчальної дисципліни складається з двох логічно взаємопов'язаних модулів.

Модуль 1. Загальні положення психофізіологічної діагностики особистості.

Модуль 2. Особливості проведення психофізіологічних досліджень із застосуванням поліграфа.

Навчальна дисципліна є **вибірковою**.

Форма підсумкового контролю знань: **ПМК (залік)**.

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Модуль 1. Загальні положення психофізіологічної діагностики особистості.

Тема 1. Методологічні і наукознавчі засади психофізіологічної діагностики особистості.

Психодіагностика як наука та практична галузь знань. Особливості сучасної психодіагностики та її можливості. З історії психологічної діагностики.

Тестування та інші види діагностичних методик. Виникнення тестування.

Класифікація психодіагностичних методик. Класифікація методів психодіагностики. Формалізовані методики. Класи формалізованих методик. Класи формалізованих методик. Опитувальники. Проективні техніки. Психофізіологічні методики. Малоформалізовані методики.

Психометричні вимоги до побудови і перевірки методик. Надійність. Валідність.

Тема 2. Теоретичні основи діагностики особистості.

Психодіагностика самосвідомості. Методологічні проблеми вивчення самосвідомості. Методи вимірювання локусу контролю.

Діагностика інтелекту та здібностей. Проблема здібностей. Різновиди здібностей. Діагностика здібностей та інтелекту.

Психодіагностика креативності. Творче мислення.

Психодіагностика особистості. Особисті опитувальники. Діагностика темпераменту. Діагностика характеру. Проективні методи в психодіагностиці особистості. Психодіагностика мотивації. Діагностика цінностей, інтересів, нахилів, спрямованості особистості. Діагностика емоційної сфери та емоційно-особистісної дезадаптації. Психодіагностика міжособистісних взаємин.

Тема 3. Нормативно-правова регламентація здійснення поліграфологічної діагностики.

Міжнародна практика використання поліграфа. Напрями та сфери застосування комп'ютерного поліграфа. Нормативно-правова регламентація діяльності використання комп'ютерного поліграфа за рубежом.

Зародження та розвиток поліграфа в Україні. Сьогодення поліграфа в Україні. Нормативно-правове регулювання діяльності щодо використання поліграфа в Україні. Сфери та напрями застосування поліграфа.

Тема 4. Загальні поняття психофізіологічного дослідження із застосуванням поліграфа.

Передумови виникнення «детекції брехні» людини. Визначення історичних етапів виникнення та становлення поліграфічного методу дослідження. Розвиток науково-технічного прогресу та впровадження науково-технічних приладів у виявлення брехні людини.

Поняття, предмет та завдання поліграфології. Система поліграфології. Взаємозв'язок поліграфології з іншими галузями знань.

Поняття психофізіологічного дослідження із застосуванням поліграфа.. Психологічні складові як основа поліграфологічних досліджень. Емоції: їх поділ та характеристика. Вплив емоцій на оцінку суджень поліграфолога за результатами виконаних ним досліджень

Основні фізіологічні реакції людини, які аналізуються при психофізіологічному дослідженні із застосуванням поліграфа.

Інформація, яку можна отримати в результаті проведення дослідження із застосуванням поліграфа.

Модуль 2. Особливості проведення психофізіологічних досліджень із застосуванням поліграфа.

Тема 5. Порядок ініціювання проведення психофізіологічних досліджень із застосуванням поліграфа

Правовий статус Ініціатора психофізіологічного дослідження із застосуванням поліграфа в Україні. Умови набуття особою статусу Ініціатора психофізіологічного дослідження із застосуванням поліграфа.

Етапи ініціювання психофізіологічного дослідження осіб із застосуванням поліграфа. Послідовність дій для Ініціатора психофізіологічного дослідження із застосуванням поліграфа. Порядок призначення психофізіологічного дослідження із застосуванням поліграфа. Порядок проведення судово-психофізіологічної експертизи із застосуванням поліграфа. Проведення кадрового скринінгу.

Фактори, що впливають на об'єктивність психофізіологічного дослідження осіб із застосуванням поліграфа. Загальні умови організації та проведення психофізіологічного дослідження із застосуванням поліграфа.

Тема 6. Участь спеціаліста та експерта у перевірках і експертних дослідженнях із використанням поліграфа.

Використання досліджень спеціалістом-поліграфологом. Структура, зміст та показники професійної діяльності оператора поліграфа. Психофізіологічна надійність оператора поліграфа

Залучення спеціаліста-поліграфолога як експерта у кримінальному Судочинстві.

Оформлення результатів виконаних поліграфологами експертних досліджень та проведених судових експертиз.

Тема 7. Загальні правила та вимоги до проведення дослідження із застосуванням поліграфа.

Підготовка до проведення спеціального дослідження із використанням поліграфа. Вимоги до приміщення в якому проводиться дослідження із застосуванням поліграфа.

Принципи організації і проведення дослідження із використанням поліграфа. Умови організації та проведення психофізіологічного дослідження осіб із застосуванням поліграфа. Отримання інформації від респондента.

Процедура виконання спеціального дослідження.

Обмеження та протидія у виконанні досліджень. Обмеження «протипоказання» для осіб у виконанні досліджень з використанням поліграфа. Протидія з боку осіб у виконанні поліграфологічних досліджень. Ознаки протидії проведення поліграфологічного дослідження. Запобігання протидії виконанню поліграфологічного дослідження.

Тема 8. Конструкція та принципи роботи поліграфа.

Структурно-функціональна організація сучасних поліграфів. Вимоги до поліграфів для проведення психофізіологічного дослідження.

Загально-технічні складові будови апаратно-програмного комплексу поліграфа. Програмне забезпечення.

Окремі функціонально-прикладні складові роботи поліграфа.

Тема 9. Методики проведення дослідження із використанням поліграфа та оцінка його результатів

Підготовка бази емпіричного дослідження. Обґрунтування обраних методів та виділення етапів дослідження.

Побудова поліграфічного опитувальника та стадії проведення дослідження з його використанням.

Характеристика методики оцінки емоційної зрілості в змісті діагностованих показників.

Результати дослідження взаємозв'язку показників обману з даними емоційної зрілості. Аналіз первинних даних та формування груп для поглибленої статистичної роботи

Використання результатів проведених поліграфологічних досліджень. Достовірність отриманих результатів проведених поліграфологічних досліджень. Доказова сутність отриманих результатів досліджень із використанням поліграфа у кримінальному судочинстві. Проблематика системного не використання доказів, отриманих за допомогою поліграфа.

Тема 10. Критерії оцінки ефективності психофізіологічних досліджень з використанням поліграфу та організації моніторингу якості їх проведення.

Критерії оцінки ефективності психофізіологічних досліджень з використанням поліграфу. Критерії наукової обґрунтованості досліджень.

Методи виявлення неправди. Наукова обґрунтованість і точність тестування на поліграфі.

Організація моніторингу якості проведення психофізіологічних досліджень із застосування поліграфу. Структура моніторингу та оцінки. Застосування індикаторів процесу та індикаторів результатів при досягненні цілей дослідження.

Інформаційні джерела
Нормативно-правова база:

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 року № 245к/96-ВР із змінами, внесеними згідно Закону України № 1401-VIII від 2 червня 2016 року // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – № 28. – Ст. 532 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 року // Офіційний вісник України. – 2008. – № 93. – Ст. 3103 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_015
3. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання {Конвенцію ратифіковано із застереженнями Указом Президії ВР N 3484-XI (3484-11) від 26.01.87} // Відомості Верховної Ради України. – 1989. – № 13. – Ст. 108 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_085#Text
4. Європейська конвенція про запобігання тортурам та нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню Страсбург, 26 листопада 1987 року // Збірка договорів Ради Європи Парламентське видавництво, Київ - 2000 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_068#Text
5. Кримінальний процесуальний кодекс України. (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2013, № 9-10, № 11-12, № 13, ст.88). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
6. Кодекс законів про працю України Затверджується Законом № 322-VIII від 10.12.71 ВВР, 1971, додаток до № 50, ст. 375. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>
7. Господарський кодекс України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 18, № 19-20, № 21-22, ст.144) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
8. Про ліцензування видів господарської діяльності: Закон України від 02.03.2015 року № 222-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19#Text>
9. Про соціальні послуги: Закон України від 17.01.2019 № 2671- VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>
10. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19 11.1992. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>
11. Про розвідку: Закон України від 17 вересня 2020 року № 912- IX. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/912-20#Text>
12. Про Національну поліцію: Закон України від 02 липня 2015 р. № 580-VIII // Верховна Рада України: офіц. веб-портал. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/580-19>

13. Про проведення експерименту щодо використання комп'ютерних поліграфів у діяльності органів внутрішніх справ України: Наказ МВС від 28 серп. 2001 р. № 743 // Верховна Рада України: офіц. веб-портал. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/main>.

14. Про подальший розвиток служби психологічного забезпечення оперативно-службової діяльності органів внутрішніх справ України: Наказ МВС від 28 лип. 2004 р. № 842 // Верховна Рада України: офіц. веб-портал. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z1365-04>.

15. Про використання поліграфів у діяльності Міністерства доходів і зборів України та його територіальних органів: Наказ Мін. Доходів і збор. України від 02 серп. 2013 р. № 329 № 329 від 02.08.2013 р. // Верховна Рада України: офіц. веб-портал. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1748-13>

16. Про затвердження Порядку проведення психофізіологічного дослідження із застосуванням поліграфа у Державному бюро розслідування: Постанова Кабінету міністрів України від 11 травня 2017 року № 449 // Верховна Рада України офіц. Веб-портал. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/449-2017-%D0%BF#Text>

17. Інструкція про порядок використання поліграфів у Національній поліції України: Наказ МВС України № 920 від 13.11.2017 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1472-17>

18. Про затвердження Інструкції про порядок організації та проведення опитування персоналу з використанням поліграфа у Міністерстві оборони України та Збройних сил України: наказ Міністерства оборони України від 14.04 2015 р. № 164 // Верховна Рада України: офіц. веб-портал. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0477-15#Text>

19. Про затвердження Інструкції про порядок організації та проведення опитування персоналу з використанням поліграфа в Державній прикордонній службі України: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 19.04.2022р. № 221 // Верховна Рада України: офіц. веб-портал. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0440-22#Text>

20. Про прийняття національного стандарту України: Наказ Державного підприємства «Український науково-дослідний і навчальний центр проблем стандартизації, сертифікації та якості» № 378 від 15.11.2016р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0378774-16#Text>

21. Про затвердження Інструкції про порядок проведення психофізіологічного дослідження із застосуванням поліграфа в органах прокуратури України наказ від 17.09.2021 № 293. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0293905-21#Text>

22. Про внесення змін в наказ Міністерства юстиції України від 08 жовтня 1998 року № 53/5: наказ Мінюсту України від 27 лип.2015 р. № 1350/5 // Міністерства юстиції України: офіц. веб-портал. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0001-13#Text>

23. Про судову експертизу в кримінальних і цивільних справах Постанова Пленуму Верховного Суду України N 8 від 30.05.97р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0008700-97#Text>

Основні інформаційні джерела:

24. Алексєєв О.О. Криміналістика[текст]: підручник. /В.В. Пясковський, Ю.М. Черноус, А.В. Іщенко, О.О. Алексєєв та ін. – К.: «Центр учбової літератури», 2015. – 544 с.

25. Барко В.І., Ірхін Ю.Б., Морозова Т.Р. Никифорчук Д.Й. Психологічне супроводження оперативно-розшукової діяльності в органах внутрішніх справ. – Навчальний посібник. – К.: Київський нац. ун.внутр.справ, ДП «Друкарня МВС України», 2007 р.-92с.

26. Застосування комп'ютерних поліграфів при професійному кадровому відборі до правоохоронних органів України [Текст]: метод.посіб./ Мотляк О.І., Корж Є.М., Куценко Д.В. –К.: Освіта України, 2019.-144с.

27. Кокун О.М. Психофізіологія. Навчальний посібник. –К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 184 с.

28. Луценко О. Л. Психофізіологія: прикладні аспекти: навчально-методичний посібник. — Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. — 55 с.

29. Основи поліграфології [Текст]: лекц. курс / Мотляк О.І. – К. : Нац. акад. внутр. справ Освіта України, 2019. – 46 с.

30. Психолого-правові засади застосування поліграфа у кадровому забезпеченні Національної поліції України [Текст] : метод. рек. / Мотляк О.І., Куценко Д.В., Яремчук Р.А. – К. : Нац. акад. внутр. справ, 2020. – 65 с.

31. Чала Ю.М., Шахрайчук А.М. Психодіагностика: навчальний посібник / Ю.М. Чала, А.М. Шахрайчук. — Харків: НТУ «ХП», 2018. — 246 с.

Додаткові інформаційні джерела:

Підручники та навчальні посібники

32. Алексєєв О.О. Розслідування окремих видів злочинів. [текст]: навч. посіб. 2-ге вид. перероб. та доп. / О.О. Алексєєв, В.К. Весельський, В.В. Пясковський – К.: «Центр учбової літератури», 2014. – 320 с.

33. Деркач Л.М., Спіріна І.Д., Татарінов В.І.,Пеньков С.В. Критерії оцінювання ефективності психофізіологічних досліджень з використанням поліграфу та організація моніторингу якості їх проведення: метод. рекомендації. Дніпро: ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет», 2022. - 48 с.

34. Ініціювання проведення психофізіологічних досліджень із застосуванням поліграфа [Текст]: метод. рек. / Куценко Д.В.– К. : Нац. акад. внутр. справ, 2019. – 54 с.

35. Кокун О.М., Пішко І.О., Лозінська Н.С., Копаниця О.В., Малхазов О.Р. Збірник методик для діагностики психологічної готовності військовослужбовців військової служби за контрактом до діяльності у складі миротворчих підрозділів: Методичний посібник. – К.: НДЦ ГП ЗСУ, 2011. – 281 с.

36. Морозова Т. Р. Використання комп'ютерних поліграфів у кадровій роботі органів і підрозділів внутрішніх справ України : навч.-метод. посіб. / Т. Р. Морозова, І. О. Моцонелідзе, Д. З. Моцонелідзе ; за ред. І. П. Красюка. — Київ : Атіка, 2006. — 120 с.

37. Неурова А.Б., Капінус О.С., Грицевич Т.Л. Діагностика індивідуально-психологічних властивостей особистості: Навчально-методичний посібник/ А.Б.Неурова, О.С.Капінус, Т.Л. Грицевич. – Львів: НАСВ, 2016. - 181 с.

38. Психологічне забезпечення оперативно-службової діяльності працівників міліції. Частина 8. Діагностика особистості працівника ОВС в системі психологічного супроводження. Навч.-метод. посібн./ Д.О.Александров, О.В.Давидова та ін.. - К.: Національна академія внутрішніх справ, 2015. – 130 с.

39. Технологія застосування методик RI, POT та CIT в поліграфологічних дослідженнях [Текст]: метод.рек. /[уклад. Шаповалов В.О., Алексеева-Процюк Д.О., Зубовський Д.С., Алексеев О.О.]. - К., Нац.акад.внутр.справ, 2020. – 136 с.

Монографії, брошури,

наукові публікації в журналах та інших періодичних виданнях

40. Александров Д. О. Альтернативні методи перевірки надійності персоналу на основі автоматизованої формалізованої методики скринінгової психодіагностики / Д. О. Александров // Використання поліграфа в правоохоронній діяльності : проблеми та перспективи: матер. III Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 7—8 лист. 2015 р.). — Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2015. — С. 62—65.

41. Александров Д. О. Правові підстави проведення психофізіологічного дослідження у кримінальному процесі України / Д. О. Александров, І. М. Охріменко // Спеціальна техніка у правоохоронній діяльності : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 26—27 лист. 2009 р.). — Київ: Київ. нац. ун-т внутр. справ, 2009. — С. 95—96.

42. Алексеев О.О. Метод «Піку напруженості» в сучасній практиці поліграфолога. Оцінка достовірності: наукові дослідження та практика: журнал/ ГО «Колегія поліграфологів України»; ред.колегія: В.О.Шаповалов (гол.ред.)[та ін.]. – К.:ГО «Колегія поліграфологів України», 2019. – Вип.2. – С. 113-120

43. Алексеев О.О. Тест на приховану інформацію (CIT). Оцінка достовірності: наукові дослідження та практика: журнал/ ГО «Колегія поліграфологів України»; ред.колегія: В.О.Шаповалов (гол.ред.)[та ін.]. – К.:ГО «Колегія поліграфологів України», 2018. – Вип.1. – С. 103-110

44. Алексеев О.О., Кузьменко М.Д. Напрямки застосування поліграфа в силових відомствах США: психолого-прикладні та нормативно-правові аспекти кадрової безпеки. Вісник ОНУ ім. І.І.Мечнікова. Психологія. 2017. Том 22.Випуск 3 (45). – С.51-61

45. Бабін Б. В. Нормативне забезпечення застосування поліграфа у вимірі правових стандартів Європейського суду з прав людини / Б. В. Бабін, Р. І. Єрмоленко // Використання поліграфа в правоохоронній діяльності : проблеми

та перспективи: матер. III Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 7—8 лист. 2015 р.). — Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2015. — С. 165—168.

46. Барко В. І. Професійний відбір кадрів до органів внутрішніх справ (психологічний аспект): моногр. / В. І. Барко. — Київ: Ніка-Центр, 2000. — 300 с.

47. Беляєва К. В. Поліграф: питання застосування / К. В. Беляєва // Часопис Академії адвокатури України. — 2010. — № 6. [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/e-journals/Chaau/2010-1/10bkvppz.pdf

48. Білоус І. В. Можливості використання поліграфа під час розслідування злочинів проти життя та здоров'я особи / І. В. Білоус // Використання поліграфа в правоохоронній діяльності: проблеми та перспективи : матер. III Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 7—8 лист. 2015 р.). — Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2015. — С. 102—105.

49. Вагіна О. В. Поліграф як засіб протидії корупції в державних відомствах України / О. В. Вагіна // Використання поліграфа в правоохоронній діяльності: проблеми та перспективи: матер. III Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 7—8 лист. 2015 р.). — Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2015. — С. 86—89.

50. Вагіна О.В. Поліграф – практичні кроки щодо боротьби з корупцією в Державній фіскальній службі України / О.В. Вагіна // Актуальні проблеми фіскальної політики України: правові аспекти: зб. наук. пр. Ч. І. Корупція в органах ДФС України: сучасний стан та напрями подолання / Національний університет державної податкової служби України, НДЦ з проблем оподаткування. – Ірпінь: Рута, 2016. – С.14-18.

51. Вагіна О.В. Становлення та розвиток поліграфічних досліджень в Україні / О.В. Вагіна // Формування нової парадигми оперативно-розшукової діяльності на основі забезпечення економічних інтересів держави: матер. наук.-практ. конф. – Ірпінь: Університет державної фіскальної служби України, 2017. – С.10-14.

52. Ващук О. П. Вербалізація і верифікація в контексті проведення слідчих (розшукових) дій / О. П. Ващук // Реформування законодавства України та розвиток суспільних відносин в Україні: питання взаємодії: матер. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Ужгород, 30—31 березня 2013 р.). — Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2013. — С. 216—218.

53. Ващук О. П. Класифікація брехні при розслідуванні злочинів / О. П. Ващук // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». — Вип. 20. — Т. 4, ч. 1. — С. 114—117.

54. Використання поліграфа в правоохоронній діяльності: проблеми та перспективи [Текст]: матеріали III Міжнар. наук.практ. конф. (Київ, 7–8 листоп. 2015 р.). – К.: Нац. акад. внутр. справ, 2015. – 244 с.

55. Волобуєв А. Ф. Про використання поліграфа при розслідуванні злочинів / А. Ф. Волобуєв // Криміналістика XXI століття: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 25—26 листоп. 2010 р.). — Харків: Право, 2010. — С. 110—113.

56. Волошина О. В. Психофізіологічні проблеми використання поліграфа в кадровому забезпеченні правоохоронної діяльності / О. В. Волошина // Використання поліграфа в правоохоронній діяльності: проблеми та перспективи: матер. III Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 7—8 лист. 2015 р.). — Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2015. — С. 132—135.

57. Гук Н. С. Використання візуальної психодіагностики в діяльності співробітників ОВС / Н. С. Гук, С. І. Яковенко // Практична психологія в органах внутрішніх справ: матер. респуб. наук.-практ. конф. (2—3 червня 1994 р.); за заг. ред. В. М. Синьова. — Київ: РВВ КІВС при УАВС, 1995. — С. 51—54.

58. Гусаченко Є. О. Деякі історичні аспекти виникнення поліграфа — «детектора брехні» / Є. О. Гусаченко // Використання поліграфа в правоохоронній діяльності : проблеми та перспективи: матер. III Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 7—8 лист. 2015 р.). — Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2015. — С. 209—212.

59. Іванчук Н. В. Досвід використання поліграфа поліцією Японії. Використання поліграфа в правоохоронній діяльності: проблеми та перспективи: зб. наук. праць. 2015. № 11. С. 184—186. [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/736>

60. Малхазов О. Р. Про можливість діагностування типологічних особливостей прояву властивостей нервової системи за допомогою теплінг-тесту / О. Р. Малхазов // Актуальні проблеми психології. — Т. 5: Психофізіологія. Психологія праці. Експериментальна психологія. — 2011. — Вип. 11. — С. 110—121.

61. Методи і засоби для тестування оператора поліграфа : монографія / С. М. Злепко, С. В. Тимчик, Р. С. Белзецький, Л. Г. Коваль. — Вінниця: ВНТУ, 2010. — 168 с.

62. Мовчан Д. А. Питання імплементації в Україні зарубіжних підходів до нормативно-правового регулювання застосування поліграфа в процесі розкриття та розслідування злочинів / Д. А. Мовчан // Науковий вісник Київського національного університету внутрішніх справ. — 2009. — № 5. — С. 256—262.

63. Морозова Т. Р. Поліграф: міфи та реальність / Т. Р. Морозова // Проблеми загальної та педагогічної психології: зб. наук. праць Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка АПН України. — Київ, 2004. — Т. VI. — Вип. 5. — С. 197—206.

64. Морозова Т. Р. Стан і перспективи розвитку поліграфних обстежень із метою детекції нещирості / Т. Р. Морозова // Проблеми загальної та педагогічної психології: зб. наук. праць Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка АПН України / [за ред. С. Д. Максименка]. — К., 2005. — Т. 7. — Вип. 4. — С. 212—217.

65. Морозова Т. Р. Створення тестових опитувальників, призначених для поліграфних обстежень з метою перевірки свідчень / Т. Р. Морозова // Актуальні проблеми психології. — Київ, 2008. — Вип. 20, т. 7, ч. 2. — С. 32—36.

66. Мотлях О. І. Актуальні питання щодо застосування поліграфа в діяльності органів внутрішніх справ України / О. І. Мотлях // Використання поліграфа в правоохоронній діяльності: проблеми та перспективи : матер. III Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 7—8 лист. 2015 р.). — Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2015. — С. 38—42.

67. Мотлях О. І. Використання поліграфа в діяльності правоохоронних органів окремих держав СНД / О. І. Мотлях // Право та управління. — 2012. — № 1. — С. 332—349.

68. Мотлях О. І. Психофізіологічна експертиза з використанням поліграфа та проблемні питання щодо її впровадження. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція. 2014. Вип. 11(2). — С. 128—131. [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_jur_2014_11%282%29__37

69. Мотлях О. І. Психофізіологічна експертиза з використанням поліграфа як можливе джерело доказів. Право та державне управління: зб. наук. праць / за ред. А. О. Монаєнко. Запоріжжя. 2011. № 4. С. 117—120.

70. Мотлях О.І. Допустимість використання у доказуванні фактичних даних, які були отримані за допомогою поліграфа. //Юридичний вісник. Кримінальне право і криминологія. - Київ, 2014. № 3(23). С. 140-144.

71. Повстаний О. В. Проблеми використання поліграфа у боротьбі з організованою злочинністю підрозділами СБ України (теоретичний аспект) Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). 2014. №2. С. 24—27. [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/boz_2014_2_8

72. Топчій В. В. Можливості використання поліграфа (детектора брехні) під час розслідування кримінальних правопорушень / В. В. Топчій // Використання поліграфа в правоохоронній діяльності: проблеми та перспективи: матер. III Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 7—8 лист. 2015 р.). — Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2015. — С. 33—37.

73. Трикур М. Використання поліграфа в трудових відносинах / М. Трикур // Використання поліграфа в правоохоронній діяльності: проблеми та перспективи: матер. III Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 7—8 лист. 2015 р.). — Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2015. — С. 79—81.

74. Удалова Л. Д. Теорія та практика отримання вербальної інформації у кримінальному процесі України: монографія. — К.: Вид. Паливода А. В., 2006. — 324 с.

75. Усіков І. П. Криміналістичні особливості формування висновків психофізіологічного дослідження на поліграфі як одного із процесуальних джерел доказів / І. П. Усіков // Перша Всеукраїнська конференція поліграфологів. — 2009. — С. 130.

76. Чебикін О.Я., Косьянова О.Ю. Використання поліграфа та методики емоційної зрілості для оцінки схильності до обману: [монографія]/ О.Я. Чебикін, О.Ю. Косьянова. – Одеса: ТОВ «Лерадрук», 2017. — 224 с.

77. Черней В. В. Актуальні проблеми впровадження поліграфічних технологій у правоохоронну діяльність. Зб. матеріалів III Міжнар. наук.-практ. конф. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2015. С. 3–6.

78. Черней В. В. Напрями нормативного врегулювання та тактичного впровадження використання поліграфічних технологій у правоохоронній сфері / В. В. Черней // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. — 2015. — № 1. — С. 5—12.

79. Чернявський С. С. Проблеми використання поліграфа під час досудового розслідування / С. С. Чернявський // Використання поліграфа в правоохоронній діяльності: проблеми та перспективи : матер. III Міжнар. наук.-практ. конф. (м.Київ, 7—8 лист. 2015 р.). — Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2015. — С. 7—11.

80. Шевченко О. С. Особливості використання поліграфа вітчизняними правоохоронними органами на шляху забезпечення солідарності в Україні: досвід зарубіжних країн та українські реалії. Використання поліграфа в правоохоронній діяльності: проблеми та перспективи зб. наук. праць. 2015. №11. С. 186– 191. [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/7368>